

EKONOMİ NEREYE GİDİYOR?

7 Haziran 2022

Yıldırım Koç

www.yildirimkoc.com.tr

Ekonominin nereye gittiği hepimizi, özellikle yaşamını emeğiyle kazanmış ve kazanmakta olanları çok yakından ilgilendiriyor. Hayatını geçmişte emeğiyle kazanmış olan emekliler ve halen kazanmakta olan işçiler, memurlar, sözleşmeli personel, esnaf-sanatkar, küçük üretici köylüler ve işgücünü satma imkanından bile yoksun durumdaki işsizler için, herşeyin “ateş pahası” olduğu günler yaşıyoruz.

Buna karşılık, bankaların, Türkiye'nin en büyük 500 sanayi şirketinin, holdinglerin kârları ve servetleri hızla büyüyor. Ücretlilerin milli gelirden aldıkları pay da düşüyor.

Diğer bir deyişle, Türkiye’de gelir ve servet dağılımındaki adaletsizliklerin hızla arttığı bir dönemdeyiz.

Önce, pahalılık ve pahalılanma ayırımına dikkat etmek lazım.

Pahalılık, gelir düzeyinin düşüklüğüyle ilgilidir. Atalarımız, “deve var bir akçe pahalı, deve var bin akçe ucuz” demişler. Hangi durumda olduğunuz önemli. Eğer bin akçelik devenin ucuz olarak algılandığı bir gelir ve servete sahipseniz, sorun yaşamıyorsunuz. Eğer bir akçelik deve size pahalı geliyorsa, yanmışsınız demektir. Yanmış olanların sayısının hızla arttığı bir dönemdeyiz.

Pahalılık böyle. Pahalılanma veya enflasyonla gerçek gelir düzeninin düşmesi, daha da kötü. Günümüzde hem pahalılığı yaşıyoruz, hem de pahalılanmayı.

Yoksulluk ve yoksullaşma da birbirinden farklı. Sürekli yoksul olan kişi, durumuna tepki göstermeyebilir. Ancak yoksul olmayıp gerçek geliri azalan, diğer bir deyişle yoksullaşan kişi, tepki gösterir. Bu durum, attan inip eşeğe binmeye ve bir süre sonra eşeğe de binememeye benzer. Türkiye’de yoksullar (nasıl tanımlarsanız tanımlayın) hep vardı; ancak şimdi emeğiyle geçinen tüm sınıf ve tabakalar için yoksullaşma hızla yaygınlaşıyor.

Peki, ufukta gözükene ne?

İçinde bulunduğumuz tünelde uzakta gözükene ışık, tünelden çıkışın göstergesi mi? Yoksa üzerimize gelen trenin ışıkları mı?

Bu soruya doğru yanıt verebilmek için, devletimizin resmi verilerine bakmakta yarar var.

Önce devletimizin bütçesine (merkezi yönetim bütçesine) bakalım.

Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın açıkladığı verilere göre, bir önceki yıl, 2021 yılında Ocak-Nisan döneminde merkezi yönetim bütçesi 5,9 milyar lira FAZLA vermişti. 2022 yılı Ocak-Nisan döneminde 19,4 milyar lira AÇIK verdi.

Devletimizin iç borç verilerine Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı'nın her hafta yayımladığı rapordan ulaşabilirsiniz. Hızla artıyor.

İktidarın amacı, 2022 yılında Türkiye'nin döviz kazancının döviz harcamasından fazla olmasıydı, ödemeler dengesinde CARI FAZLA verilmesiydi. Ne yazık ki olmadı. Resmi verilere göre, 2021 yılı Ocak-Mart döneminde Türkiye ekonomisi 7,5 milyar dolar cari açık vermişken, 2022 yılı Ocak-Mart döneminde cari fazla değil, 18,1 milyar dolar CARI AÇIK verdi.

Türkiye'nin uluslararası piyasalardan borçlanmada ödediği faizi doğrudan etkileyen risk puanı (CDS), dünyanın en yüksekleri arasında. Örneğin, Portekiz'in puanı 51,7, Endonezya'nın puanı 96,96, Meksika'nın puanı 146,25 iken, Türkiye'nin risk puanı 728,91 idi. Çok sıkıntılı bir borçlanma söz konusu.

Türkiye, tarihinin en büyük dış ticaret açıklarından birini verdi. 2021 yılının ilk üç ayında Türkiye'nin ihracatı 49,9 milyar dolar, ithalatı 61,0 milyar dolardı. Açık, 11,1 milyar dolar düzeyindeydi. 2022 yılının ilk üç ayında ihracat 60,2 milyar dolara çıkarken, ithalat 86,6 milyar dolara fırladı. Dış ticaret açığı 11,1 milyardan 26,4 milyar dolara çıktı.

Merkez Bankası'nın swap işlemleri hariç net rezervi de iyice aşağılarda.

TÜİK'in artık kimsenin güvenmediği tüketici fiyatları endeksi bile aldı başını gitti. Ayrıca, İstanbul Ticaret Odası'nın İstanbul Ücretliler Geçinme Endeksi ile TÜİK'in TÜFE'sinin arasının giderek açılması, TÜİK verilerine güveni iyice sarsıyor. Diğer taraftan, TÜİK'in üretici fiyatları endeksindeki rekor artışlar, tüketici fiyatlarının önümüzdeki günlerde nasıl gelişeceğine ilişkin bir ipucu da veriyor.

Enflasyon Araştırma Grubu'nun tahminleri ise gerçek duruma çok daha yakın.

Döviz kurlarındaki gelişme de ürkütücü düzeyde. Döviz kurundaki artışın bir süreç içinde enflasyona yansması da büyük sıkıntılara yol açacağı benziyor.

Türkiye'de pahalılık ve yoksulluk vardı; ancak günümüzde emeğiyle geçinen ve geçinmiş olan sınıf ve tabakalar açısından hızlı bir pahalılanma ve yoksullaşma yaşanıyor.

İşler pek iyi değil galiba.